

BAE'NİN SİLAHLANMASINDA BIDEN DÖNEMİNDE YAVAŞLAMA OLUR MU?

DR. SERTAÇ CANALP KORKMAZ

Araştırmacı

“

Körfez bölgesindeki tehdit algılamasının mevcut rejimlerin çok ötesine geçmesi hem mezhep hem de etnisite kökenli tarihsel bir arka plana sahip olması, Suudi Arabistan-Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ittifakı ile İran arasındaki gerilimli rekabetin sona ermesini beklemeyi engellemektedir.

”

Körfez bölgesinde uzun süredir devam eden silahlanma yarışı dikkat çekmektedir. Bir yanda İran'ın füze teknolojileri üzerine yaptığı çalışmalar, diğer yanda ise İran'dan gelebilecek muhtemel bir saldırıya karşı koymak için envanterini çeşitlendirerek güçlendiren Körfez ülkeleri bulunmaktadır. Körfez ülkelerinin silahlanma harcamaları son birkaç yılda bu ülkelerin en çok silah ithal eden ülkeler arasında yer almasını sağlamıştır. Körfez bölgesindeki tehdit algılamasının mevcut rejimlerin çok ötesine geçmesi

hem mezhep hem de etnisite kökenli tarihsel bir arka plana sahip olması, Suudi Arabistan-Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ittifakı ile İran arasındaki gerilimli rekabetin sona ermesini beklemeyi engellemektedir. Bu sebeple hem İran'ın hem de Suudi Arabistan-BAE ittifakının silahlanma arayışı bölgesel jeopolitik denklemde gerekçelendirilebilir bir zemine sahiptir.

Körfezin öne çıkan iki ülkesi Suudi Arabistan ve BAE hem yaptıkları askeri operasyonlarla hem de silahlanmaya ayırdıkları bütçelerle öne çıkmaktadırlar. Her ne kadar Suudi Arabistan'a ait savunma harcamalarının verilerine ulaşılabilsede 2014 yılından bu yana BAE'nin ne kadarlık bir savunma harcaması gerçekleştirdiği net olarak bilinmemektedir. Ancak verilen siparişler, sınır

ötesinde yürütülen askeri operasyonlar ile satın alınan askerlik ve danışmanlık hizmetleri yapılan harcamaların 2014 yılından (25 milyar dolar) daha düşük olacağı yönünde bir tahmin yürütmemizi kolaylaştırmaktadır. Küçük Sparta olarak da tanımlanan BAE, geçtiğimiz aylarda verdiği yüklü siparişle birlikte dikkatlerin tekrardan kendisine yöneltilmesine neden olmuştur. Kasım 2020'de Savunma Güvenlik İşbirliği Ajansı (DSCA) tarafından yapılan açıklamada ABD Dışişleri Bakanlığının Yabancı Askerî Satışlar (FMS) kanalı ile BAE'ye 23 milyar dolarlık bir satışı onaylayıp kongreye gönderdiği belirtilmiştir. 20 Ocak'ta ABD'nin eski Başkanı Donald Trump tarafından silah satışı onaylanmıştır. Fakat Joe Biden göreve başlar başlamaz yapılan anlaşmayı gözden geçirmek üzere askıya almıştır.

BAE'nin satın almak istediği silah ve mühimmatlar ise oldukça dikkat çekicidir. 3 farklı pakette yer alan silah ve mühimmatlara bakıldığında karşımıza şu liste çıkmaktadır. Birinci listede 50 adet F-35 savaş uçağı ve her türlü lojistik,

teknik destek hizmeti yer almaktadır. İkinci pakette MQ-9B modeli silahlı insansız hava aracı ile ilgili ekipmanlar ve mühimmatlar bulunmaktadır. Üçüncü pakette ise oldukça geniş bir mühimmat talebi olmakla birlikte, özet olarak ifade etmek gerekirse orta menzilli hava-hava füzesi olan AMRAAM, MK-82 ve MK-83 gibi genel maksat bombaları, genel maksat bombaları için güdüm kitleri yer almaktadır. Yine üçüncü pakette 700'den fazla JSOW türevi füzelerin yer aldığı da görülmektedir. JSOW türü mühimmatların düşman hava sahasına girmeden ya da en hızlı şekilde ani bir baskın ile girip çıkarak gerçekleştirilecek hava hareketlerinde kullanılacak füzeler olduğu unutulmamalıdır. Bu füzeler sıradan askerî hedefler yerine, bertaraf edilmesi durumunda önemli etkileri olacak askerî hedeflere yönelik kullanılan mühimmatlardır. JSOW benzeri mühimmatların F-35 gibi gelişmiş bir savaş uçağı ile beraber kullanılması durumunda BAE'ye İran'a karşı düzenlenecek muhtemel bir askerî harekatta büyük avantajlar sağlayacağı aşikârdır.

BIDEN DÖNEMİNDE KÖRFEZ ÜLKELERİNE SİLAH SATIŞLARINA İLİŞKİN OLASILIKLAR

Demokrat Parti'den aday olan ve Kasım 2020'de yapılan seçimleri kazanarak ABD'nin 46. Başkanı olarak 20 Ocak 2021'de görevine başlayan Joe Biden ile Ortadoğu'da hareketli günlerin yaşanması beklenmektedir. Şüphesiz bu hareketli gündemin öncelikli maddesinin İran olacağı konuşulmaktadır.

Başkan	Partisi	Görev Süresi
Ronald Reagan	Cumhuriyetçi Parti	8 yıl
George H. W. Bush	Cumhuriyetçi Parti	4 yıl
Bill Clinton	Demokrat Parti	8 yıl
George W. Bush	Cumhuriyetçi Parti	8 yıl
Barack Obama	Demokrat Parti	8 yıl
Donald Trump	Cumhuriyetçi Parti	4 yıl

ABD'deki Demokratların gündeminde insan hakları ve demokratikleşme gibi değerlerin Cumhuriyetçilere göre daha ön planda olmasının Körfez ülkeleriyle olan mevcut ilişkileri etkileyeceği değerlendirilmektedir. Bu noktada bir yorum yapabilmek için Demokrat Parti'den daha önce başkanlık yapan isimlerin görev yaptığı dönemlere bakmak faydalı olacaktır. ABD-İran ilişkilerinin bozulduğu İran İslam Devrimi'nin 1979'da gerçekleştiği esnada tek dönem görev başkanlık yapmış olan Jimmy Carter görevde bulunuyordu. Ardından 2 dönem görev yapmış olan Ronald Reagan

(Cumhuriyetçi), George H. W. Bush (Cumhuriyetçi), Bill Clinton (De-

mokrat), George W. Bush (Cumhuriyetçi), Barack Obama (Demokrat) ve Donald Trump (Cumhuriyetçi) görev yapmışlardır.

2020 yılına kadar geçen 40 yıllık sürede 24 yıllık cumhuriyetçi partinin yönetiminin olduğu görülmektedir. Bu süreçte demokratların belirleyiciliği cumhuriyetçi partili başkanlara göre daha sınırlı olmuştur. Ancak Demokrat Parti'den başkan seçilen isimlerin görev yaptığı dönemlerde Ortadoğu açısından kritik gelişmeler meydana gelmiştir.

“1979 sonrası dönemde her Demokrat Partili başkan İran'a karşı bir yumuşama hamlesi göstermiş olsa da diğer yandan sert politikaları da elden bırakmadan havuç-sopa politikasını net bir şekilde uygulamıştır.”

Clinton döneminde İran'a yönelik yaptırımların sıkılaştırılması ve İran, Irak, Sudan, Kuzey Kore, Libya ve Suriye gibi devletlere yönelik

serseri devlet (rogue states) tanımlamasının yapılması izlenen dış politikanın tonunu anlamak açısından önemlidir. 1979 sonrası dönemde her Demokrat Partili başkan İran'a karşı bir yumuşama hamlesi göstermiş olsa da diğer yandan sert politikaları da elden bırakmadan havuç-sopa politikasını net bir şekilde uygulamıştır. Clinton sonrasında iktidara gelen oğul Bush döneminde İran şer ekseninin bir parçası hâline getirilirken, 11 Eylül nedeniyle Körfez ülkeleri ile ABD arasında görece daha dalgıç bir dış politika takip edilmiştir. Aynı şekilde diğer bir Demokrat Partili başkan olan Barack Obama döneminde ise bir yandan İran ile nükleer anlaşma süreci geliştirilirken, diğer yandan da Körfez'deki silahlanma tekrardan öne çıkarılmıştır.

Cumhuriyetçi başkanların Körfez ülkeleriyle olan ilişkilerinin daha güçlü olduğu dile getirilse de Demokrat Partili eski Başkan Obama döneminde ABD'nin Suudi Arabistan ve BAE'ye yönelik yüksek meblağlı silah satışları olmuştur. Hatırlanacağı üzere BAE, ABD haricinde THAAD olarak bilinen hava savunma sistemine sahip tek ülke konumundadır. Bu hava savunma sistemini bilinen hava savunma sistemlerinden ayıran şey ise oldukça yüksek irtifada düşman füzelerini etkisiz hâle getirmesidir. THAAD gibi stratejik bir silah sisteminin Demokrat Partili eski Başkan Barack Obama döneminde BAE'ye satıldığı unutulmamalıdır. Ayrıca Obama döneminde Suudi Arabistan F-15SA modeli savaş uçağı temin etmeye başlayarak hava gücünü güçlendirmiştir. Bu yüzden Körfez ülkelerine yönelik

ABD'DEN EN ÇOK SİLAH İTHAL EDEN İLK 3 ÜLKE

Dönem	1	2	3
2004-2008	Güney Kore	İsrail	BAE
2005-2009	Güney Kore	İsrail	BAE
2006-2010	Güney Kore	Avustralya	BAE
2007-2011	Güney Kore	Avustralya	BAE
2008-2012	---	---	---
2009-2013	Avustralya	Güney Kore	BAE
2010-2014	Güney Kore	BAE	Avustralya
2011-2015	Suudi Arabistan	BAE	Türkiye
2012-2016	Suudi Arabistan	BAE	Türkiye
2013-2017	Suudi Arabistan	BAE	Avustralya
2014-2018	Suudi Arabistan	Avustralya	BAE
2015-2019	Suudi Arabistan	Avustralya	BAE

silah satışlarında Cumhuriyetçi ya da Demokrat ayrımı beklemek, bu ülkeler ile ABD arasında çok büyük bir kriz yaşanmadığı sürece çok gerçekçi olmayacaktır.

“

BAE'nin en çok silah ihraç edilen ülkeler arasında yer alması, Biden döneminde de ABD'nin Körfez ülkelerine yönelik silah satışlarının devam edeceğinin kanıtı olarak yorumlanabilir. Ayrıca Körfez ülkeleri ile yıllardır İsrail arasında gizli den süren siyasi ilişkilerin, son dönemde görünür hâle gelmesiyle birlikte BAE gibi bir ülkenin ABD'deki Yahudi lobileri üzerinden ABD Kongresi üzerinde etki yaratmaya çalışacağını tahmin etmek zor değildir.

”

SIPRI tarafından her sene yayınlanan Uluslararası Silah Transferlerinde Trendler başlıklı seriye göre 2004-2008 döneminden günümüze kadar uzanan süreç dikkate alındığında BAE ve Suudi Arabistan'ın, ABD'nin önemli bir müşterisi olarak öne çıktıkları görülmektedir. Çok radikal bir gelişme yaşanmadığı sürece hem demokrat hem de cumhuriyetçi başkanlar dönemlerinde BAE'nin en çok silah ihraç edilen ülkeler arasında yer alması, Biden döneminde de ABD'nin Körfez ülkelerine yönelik silah satışlarının devam edeceğinin kanıtı olarak yorumlanabilir. Ayrıca Körfez ülkeleri ile yıllardır İsrail arasında gizli den süren siyasi ilişkilerin, son dönemde gö-

rünür hâle gelmesiyle birlikte BAE gibi bir ülkenin ABD'deki Yahudi lobileri üzerinden ABD Kongresi üzerinde etki yaratmaya çalışacağını tahmin etmek zor değildir.

BAE HANGİ ALANLARDA SİLAHLANIYOR?

SIPRI veri tabanı üzerinde yapılan detaylı incelemeler sonucunda 1979-2019 döneminde BAE'nin en çok hava kuvvetlerine yönelik bir yatırım gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu süreçte yaptığı silahlanma harcamalarında hava kuvvetlerine yönelik yaptığı harcamaların %70-75'lik bir yer tuttuğu görülmüştür. Bu da tehditlere yönelik etki odaklı bir hareket konsepti benimsediğini gösterebilir. Nüfus olarak yeterli gücü olmadığı için elindeki kaynakları etkin şekilde kullanabileceği yönünde hava kuvvetleri olduğuna inandığı değerlendirilebilir. Körfez'deki İran tehdidi değerlendirildiğinde deniz kuvvetlerinin açık hedef olma ihtimali bulunmaktadır. Bu sebeple BAE'nin tercihinin hava kuvvetleri olması coğrafya, demografi ve tehditler dikkate

alındığında kaçınılmaz bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. Hava kuvvetleri dışındaki kara birliklerini ve özellikle muharip görevlerdeki personelini özel askeri şirketler aracılığıyla gideren BAE, bu noktada Senegal, Çad, Kolombiya gibi ülke vatandaşlarına başvurmaktadır.

BAE'ye ABD tarafından satılan silahlar dikkate alındığında, Küçük Sparta olarak tanımlanan bu ülkeyi Ortadoğu bölgesinde İsrail'den sonra ikinci butik müttefik olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Her ne kadar BAE'nin askeri kapasitesi İsrail ile yarışabilecek düzeyde olmasa da BAE'nin başta Yemen ve Libya üzerinde kazandığı askeri kapasite, Doğu Akdeniz'de Yunanistan ile yaptığı hava tatbikatları kapasite geliştirme ve tecrübe kazanma noktasında önemli roller üstlendiğini göstermektedir. Sonuç olarak, bu durum ABD'nin Doğu Akdeniz'de İsrail üzerinden sağladığı etki alanını Basra Körfezi'nde ise bu ülkedeki askeri üsleri de dikkate alındığında, BAE aracılığıyla sağlayarak genişletmeye çalıştığını göstermektedir. ■